

Ami nem rossz önmagában; csak hogy merőben más, mint amit mi szerettünk volna. Elvesztette intimitását, őszinteségét. Sandaság költözött közénk. No, de sorjában. Ludanyi Attila polgármester úr megnyitóját követően a helybeli zenekolások ritmusjátékkal avatták be szívünket. A péntek este két előadást ígért: a házigazda Irinyi János Műszaki Középiszkola Diákszínpada nagyszerű musical-jével, a CSOKOLÁDÉHÁBORÚ-val, a budapesti Vörösmarty Mihály Gimnázium III. drámai osztályának lányai a MACSKÁK egy betétdalával táncával lettünk gazdagabbak. Másnapra beindult a nagyüzem. Íme a színlap: diákcsoport Dunaszerdahelyről. Kiváló, kevés eszközzel nagyszerű teret teremtő NEMZEDÉKEK-rendezés. AZ EMBERKE TRAGÉDIÁJA a legjobb színjátszói hagyományokat követő (Toldi, János vitéz) humorral telt aranyra érett bolondozása a pápai Türr István Diákszínpadtól — Németh Ervin tanár úr színrevitelében és főszereplésével. Az egri Dobó István Gimnázium növendékei dr. Loboczkyné Hársas Ibolya tanárnő rendezésében a Szentivánéji álom Mestember-jelenetet majd a Tamási-novella alapján balladáivá stilizált, szép énekkel kísért SZÉP DOMOKOS ANNÁ-t mutatták be. A délutánt a FÓRUM SZÍNHÁZ (Vörösmarty Mihály Gimnázium) SZEMÉT-SÉG című

zenés darabja nyitotta. Írta és rendezte Gedeon Tímea. Diák Bálint Cintia a következő mű (Cocteau: Ma éjjel...) átdolgozó-rendezője is. Mindketten Székely-tanítványok. Pestről érkezett a Montagh-kör gyermekcsoportja is. Zenés játékok — DILIBUGI — zeneszerzője Gaál Tamás, rendezője Tóthné Petro Márta. A pápai diákok második produkciója az Adrian Mole Naplójából felidézett válogatás volt. A tavaly még főszereplő barcikai Kazai Henrietta csoportvezető-rendezővé avanszált. Gyermekszínpada is zenés darabot választott, a HATALMAS SZÍNRABLÓ-t. Az est mélypontja a miskolci Déryné Színjátszó Kör színpadi megjelenése lett, a Képzelt riport (különben jól hangzó élő előadású) zenéjével vegyest.

Vasárnap, a zárónapon ugyancsak a helybeliek, a Polák Mihály Általános Iskola színjátszói arattak sikert rövid remeklésükkel: KÉSZ CIRKUSZ-címen. Vezetőjük: dr. Károlyi Lászlóné.

A legkisebbeket Rágyanszky Zsuzsa tanárnő vácszentlászlói gyerekei képviselték derűsre festett, a felnőtt-világot játékká szelidítő farsangi villanásaikkal. Köszönet a szervezőknek, köszönet Barcikának, köszönet az olvasónak.

Székely István

Hagyományörző gyermekcsoportok bemutatója Jászkiséren

A Jászság legszebb művelődési házában a Makovecz Imre tervezte szépséges házban, JÁSZKISÉREN, Csete Balázs szülőfalujában népi gyermekjátékokat, néphagyományokat vittek színpadra 1991. december 14-én a hagyományörző csoportok.

Az „APÁRÓL FIÚRA” közösségi játékokon 13 csoport szerepelt, s a hatalmas ház telis-tele volt. Ott voltak: Jászapáti, Jászberény, Jászboldogháza, Jászárokszállás, Jászládány és természetesen Jászkisér lelkes pedagógusai, rendezői, muzeológusai, népművelői és a gyermekhad. Jöttek szülők, testvérek, érdeklődők, s a hangulatot emelte, hogy Makula Zoltán vezetésével ott volt a cigány néphagyományokat kitérően bemutató Rác család apraja, nagyja: meséltek, táncoltak és persze muzsikáltak. Az egész bemutatót a családiasság légköre tette kellemessé.

Módrisné dr. Mihályi Ildikó, a nagyközség jegyzője köszöntötte a rendezőket, a megjelenteket, s örömet fejezte ki, hogy már második alkalommal sikerült a „gyűjtésből” előadást létrehozni. S bizony, mondom én, a kívülről, milyen jó volna, ha minden tájegység meg tudná mozgatni hasonlóan a tanulóifjúságot, s az apák-anyák ilyenképpen adnák tovább a játékokat, a szokásokat. Gál Ildikó tanárnő (Jászládány) néprajzos szakköröse — hat furulyás tanuló zenekísérete mellett — ráolvasó és kuruzsló szövegekkel játszottak. S ha gondosabban ügyelnek a színpadszerűsége, a megfelelő hangerejű szövegmondásra, bizonyára sikeresebb lesz a produkció. De gyűjtésük értékes, s 14 szereplő örömet lelte a játékban. A jászkiséri 4. cések gyermekjátékai derűt, életkedvet sugároztak, s a gyerekek olyan természetesen játszottak, mintha nem is színpadon lettek volna. Dicséret érte Mihályi Angélnak, aki „betanította” a játékokat. Jászárokszállás két mesemondója tehetség. A Bolond Mihók című mesét Kaszab Edit adta elő, a Csörsz árka című pe-

dig Matus Gábor mesélte. A PENDZSOM elnevezésű tanyai szórakozás életképszerű volt, de még nyers, kidolgozatlan. Érdekes játékok jelentek meg, például a jakobzás, amit a drámapedagógusok is szívesen játszanak gyerekekkel, s talán nem is gondolnak arra, hogy réges-régi tanyasi, falusi játék ez. Faragó Jánosné szakkörvezetőt dicséri a bemutató. Nagyon szépek voltak a serdülő lányok, akik kilencen Csicsi baba tente címmel saját gyűjtésű gyermekjátékokkal léptek színre. Suskababával, helyi népviseletben kulturáltan énekeltek, s a körjátékok varázsával bűvölték a közönséget. Még a kissé hosszadalmas Ninive — játékot is feszült figyelem kísérte. Jászapáti gyermekkönyvtárosa, Mihályi Jánosné rendező remekelt a lányokkal. Jászboldogháza Betlehemes pásztorjátéka Bódi Margit tanárnő rendezésében ugyancsak élményt nyújtott. 27 gyermeket mozgatott a nagy színpadi téren, s csaknem mindig sikerrel. A gyűjtött szöveg színvonalas, érződött, hogy még élő hagyományt emeltek színpadra. A kényesebb ízlés talált volna csiszolnivalót, de az őszinte és lelkes játék feledtette a rendezői csetléseket, botlásokat. Jászapáti betlehemesét is sok-sok ötlet tette hangulatossá, ám a négy fiú, akik előadták, többször nem találták fel magukat a nagy színpadi téren. Hortiné, Bathó Edit muzeológus összeállítása volt a harmadik betlehemes játék. Gyönyörű subában jöttek a pásztorok, s az „öreg” már-már pogány hangulatot teremtett humorával. A „házigazdáék” viszont nem tudtak bekapcsolódni a játékba, s így a befejezés is suta lett. De mind a három misztériumjáték ill. betlehemes azt mutatta, nem is olyan régen még hozzátartozott a közösség életéhez, hogy házról házra járva szórakoztassák egymást. Ezt az elgondolást sugallta Balogh György és Rác György összeállítása is. Megőrizzük a székelyföld emlékét, hirdeti a cím. Szüreti mulatság köré csoportosították a dalokat, de locsolkodást, húsvéti szokást is bemutattak. Hadd írjam le

a kedves versikét: „Én vagyok a török, locsolkodni jövök, ha nem adnak hímet, mindent összetörök.” Jász Kisért öt csoport képviselte, de még nem szoltunk a CEFREVÁ-GÁST feldolgozókról. Azt a lányt csúfolták ki e játékkal a fiúk, aki farsang után sem ment férjhez. Rossz cserépedényt megtöltöttek rondasággal, s a lányos udvarra bevágták. Zárásul, mint már említettem, cigány néphagyományt adtak elő fergeteges sikerrel.

Igazi közösségi megmozdulás volt ez, ahol a felhívást közzétevők: Győri Jánosné, Darabánt Anna, dr. Gulyás Éva és Varga József örömet szereztek mind az előadónak, mind a nagyrődemű közönségnek. Az ajándékok is szépek, értékesek voltak.

Sikert kíván a III. alkalomra is.

Dr. Kósa Vilma

A MAGYAR GYERMEKSZÍNJÁTSZÁSRÓL

A dolgozat a Békéscsabai Európai Gyermekszínházi Találkozó bulletinjába készült.

A gyermek játszik, így tanulja az életet. A magyar gyerek is játszik. És játszott, amióta csak beszéli ezt a magyar nyelvet. Napjainkban népi gyermekjátéknak nevezzük azokat a játékokat, melyeket a nép azaz a parasztok és polgárok gyermekei, teremtettek az évszázadok során a maguk gyönyörűségére. Hasonlatosak ezek a nyugat-európai népek népi gyermekjátékaihoz, amiben különböznek, az a kifejezésmód; a sajátosan magyar ének és táncos mozgás. A század első felében néprajzos szakemberek felgyűjtötték ezeket a népi gyermekjátékokat, mielőtt kivesztek volna. Az életforma változásával a játék is változik. A mai magyar gyerek ezeket már tanulja óvodában, iskolában, színpadon. Kiderült, hogy elemei beépíthetőek a gyermekszínházi játékokba és a drámapedagógiába is.

A régi pogány eredetű gyermekjátékok ott vannak — s ennek ezer éve már — a keresztény népi rítusokban is. A misztériumjátékokban is játszottak gyerekek, delétrejöttek az ünnepekhez kötődő dramatikus játékok is, mint amilyen a Jézus születéséhez kapcsolódó betlehemes. Napjainkra ebből is színpadi játék lett. Kimondottan nevelési szándék szülte, a XVI. századtól kezdődően, az iskoladrámákat mégpedig a protestáns és a katolikus piarista iskolákban. Kis és nagy diákok játszották ezeket, tanáraik irányításával. Comenius, a nagy pedagógus, amikor Magyarországon, a Sárospataki Református Kollégiumban tanított, nemcsak írt ilyen pedagógiai célzatú műveket, de egy teljes rendszert dolgozott ki a dramatikus nevelés hasznáról. A magyar drámapedagógusok éppen ezért, őt tekintik egyik szellemi elődüknek, példaképüknek.

Magyarországon a kötelező iskolai oktatás százhusz évre tekint vissza. Azóta beszélhetünk mai értelemben vett gyermekszínházi játékról. Ennek kezdetektől két irányzata honosodott meg. Az egyik az úgynevezett ünnepi műsor forma, amely elsősorban az előadóművészet elemeire épült; a versmondásra, szavalásra, a szavalőrússra, az énekekre, énekkarra és a néptáncra, ezt nevezzük oratórikus formának is, a másik a realista jellegű színházi játék, mesejátékok, gyermekdarabok előadása, olyan művéké, melyeket mások írtak, s nem maguk a gyerekek.

Az ünnepi műsornak mindig volt társadalmi funkciója, hiszen ezek az oratórikus formájú alkalmi műsorok valamelyik társadalmi ünnepünkhöz kapcsolódtak. 947. leginkább a magyar szabadságharc ünnepéhez és leveréséhez, 1848 március 15.-éhez és 1849. október 6.-ához, a szovjet rendszer meghonosodása után pedig az oroszok bejövételéhez, az úgynevezett „felszabaduláshoz és ok-

tóberi szocialista forradalomhoz, november 7.-éhez. Most, hogy a szovjet csapatok kivonultak hazánkból és ismét polgári demokrácia van, újfent előtérbe kerül mindaz az ünnep, amely a nemzet szabadságküzdelmével kapcsolatos. Március Tizenötödike mellé az 1956-os magyar forradalmunk megünneplése.

A párt-diktatúrához kötődő ünnepi műsorokban sok volt a hamis patosz, a gyermek számára nem illő szó. Szeretnénk elfeledni, hogy ilyesmire is rákényszerült a gyermekszínházi játékos.

Az úgynevezett realista jellegű gyermekszínházi játék mindig is népszerű volt, mivel a gyermek szeret alakoskodni, szerepbe bújni, a szülő, nagyszülő meg az osztálytárs szereti nézni a színpadi látványt. Az évtizedek során sok bugyuta didaktikus darab is színre került, de köztük gyermekeknek írt remeklések is. A rendezések is magukon hordozták a felemásságot. A pedagógusok többnyire leutánozták a professzionista színházakban látottakat, avagy átvették azt a fajta rendezési módot, de születtek esztétikailag értékes gyermekszínházi játékok is. A gyermekek számára mindig is voltak megmutatkozási alkalmak. Saját községükön kívül eljutottak a távolabbi iskolákba, de felléphetek regionális vagy országos gyermekszínházi fesztiválokon is.

Lényeges változás — szakmailag — 1972 óta tapasztalható. Ekkor kerültünk kapcsolatba a nyugaton már honos drámapedagógiával. A Népművelési Intézet szakembereinek irányításával és kezdeményezésére ekkortól indultak olyan szakmai tanfolyamok, amelyeken a pedagógusok megismerkedhettek a drámapedagógiai módszerrel, a gyermekszínházi játék sajátos dramaturgiájával, a jelzésséggel, az életjátékkal. Ekkortól indultak kurzusok gyermekszínházi rendezőknek, ekkor hirdettünk forgatókönyv pályázatot, ekkor került új, gyermek és nevelésközpontú koncepció a fesztiválok programjába és ekkortól születnek olyan gyermekszínházi alkotások, amelyek esztétikai mércével is mérhetőek, ekkortól szerepeltek magyar gyermekcsoportok külföldi fesztiválokon is, sikerrel.

Mi most a nagy változások korszakát éljük. E tekintetben is. Tanuljuk a demokráciát. S mindezt úgy, hogy az ország a diktatúra dősságát most nyögi. Kevés a pénz. A kultúrára is kevés. De azért szervezünk drámapedagógiai és gyermekszínházi tanfolyamokat és táborokat, meghívunk külföldi szakembereket, mi is próbálunk eljutni oda, ahol tanulni lehet. Pluralizmusban gondolkodunk a pedagógia területén is. A drámapedagógia bekerül a pedagógusképző felsőoktatásba. Társadalmasodik a drá-